

**LYSSNA
FÖR FAN!**

av
Anders Pettersson

"LYSSNA FÖR FAN!"

© 2015 Changemaker AB och Honkplease
Layout: Fredrik Jonsson, New Creative Group
Tryck: Åtta45
Papper: inläga Scandia 2000 350/150
ISBN: 978-91-639-0198-0

!!!
honk please

Changemaker AB
Järntorget 3
413 04 Göteborg

***"Jag säger inte att det kommer att bli lätt.
Jag säger att kommer att vara värt det!"***

NYA SÄTT, NYA KOMBINATIONER

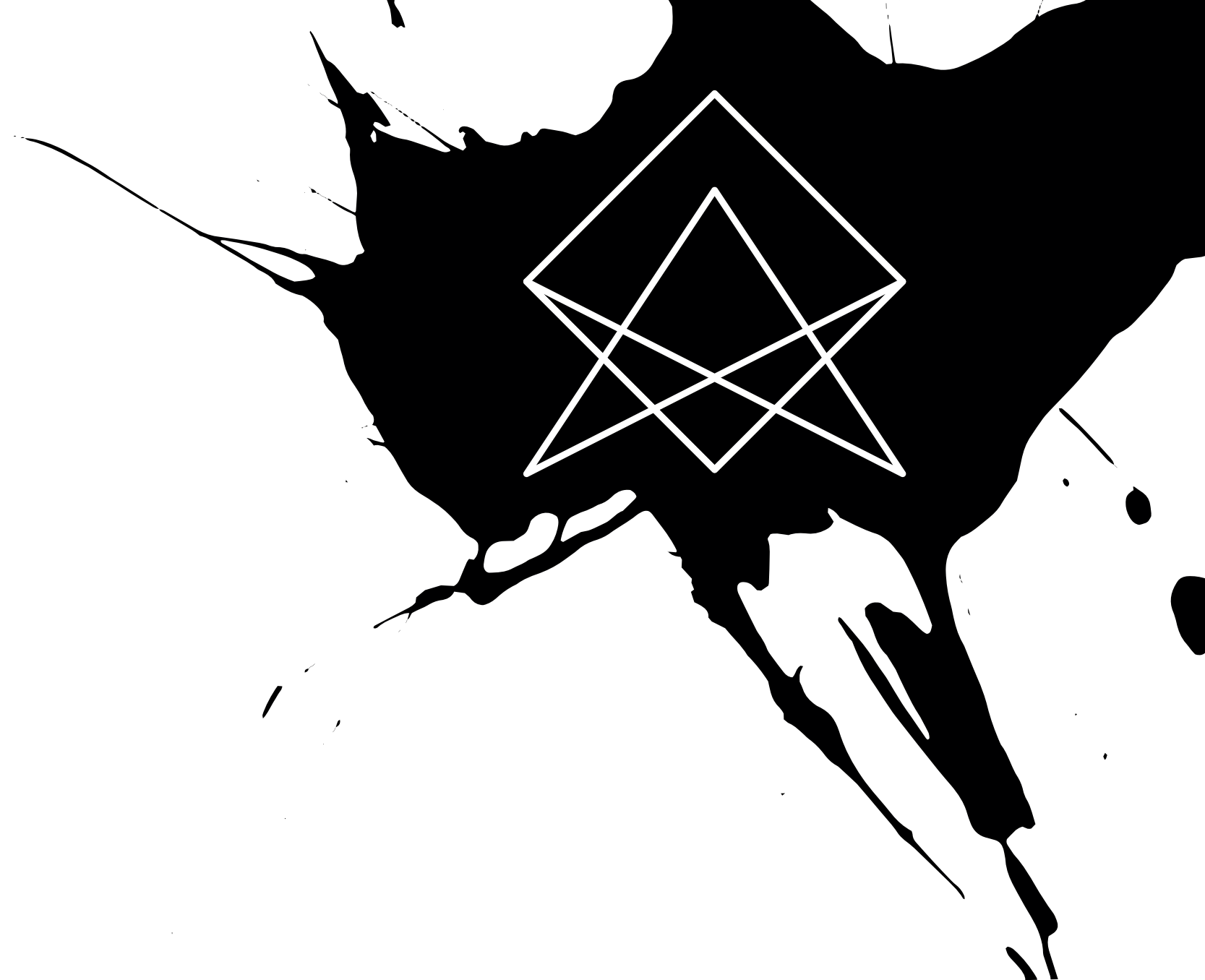
◉ H ◁ **V**i lever i en tid där stora delar av våra dagliga konversationer och samtal sker digitalt. Med mejl, sms, chatt, appar, onlineuppkopplingar och sociala medier har både barn och vuxna dagligen kontakt med fler människor än någon annan generation i historien. Det är enkelt, snabbt och kräver minimalt med ansträngning. Några menar att det digitala konverserandet alltmer har kommit att ersätta det fysiska, ansikte-mot-ansikte konverserandet. Andra menar att detta är framtiden och att ansikte-mot-ansikte konversation alltid kommer att ha sin plats men kanske inte ha samma stora betydelse. Det förs fram synpunkter som att den digitala konversationen fostrar generationer som får brister i sin emotionella förmåga eller att den här utvecklingen skapar en ny sida av människans mångsidighet.

Jag är av den uppfattningen att man inte ska ställa sätten att konversera mot varandra, jämföra vilket som är bäst. Den digitala konversationen har sin plats med sin globalitet, snabba informationsutbyte och miljömässiga hållbarhet (du behöver inte åka buss, bil eller flyg för att tala med dem du har i ditt nätverk). Ansikte-mot-ansikte konversationen har sin plats med sin informationsrikedom, öppenhet, emotionalitet, intimitet och kontaktskapande. Att kombinera de två sätten ger nya dimensioner till människors kommunikation med varandra.

I den här boken vill jag bidra till att fördjupa kunskapen och förtrogenheten med den fysiska, ansikte-mot-ansikte konversationen och det lärande samtalet.

För Changemaker är kombinationen av digital konversation och ansikte-mot-ansikte samtal ett löfte om nya möjligheter, nya kombinationer för att utveckla förståelse av hur man kan använda kommunikation kreativt i vardagen och arbetslivet.

*Stockholm
18 november 2015
Anders Pettersson*

VID ETT KAFFEBORD

1.

Laura: Jag såg filmen "Turist" igår. Den var jättebra, väcker så många frågor...

Jens: Den tog ju hem storslam på Guldbaggegalan... såg ni den på Teve?

Jalel: Han, pappan spelar jättebra men det är inte trovärdigt jag tror inte människor...

Jeanette: Jag blir bara trött på såna här filmer, dom e så övertydliga å moraliska, pekar folk på näsan vad dom ska tycka...

Jens: Har du sett filmen?

Jeanette: Näe, men har ju läst en del i tidningar och på FB å så...

Jens: Den e inte moraliserande...

Jalel: Jag såg en film förra veckan som...

Laura: Jag tycker i alla fall filmen var bra! Alla spelade så bra. Det var rätt att de fick så många Guldbaggar.

Jens: Det där e bara spel och rackartyg, uppgjort i förväg. De e bara de stora o erkända som får priser. Inget nytt under himlen.

Laura: Du e så cynisk Jens, hur orkar du?

2.

Sebastian: Jag såg filmen "Turist" igår. Den var jättebra. Väckte så många frågor i mig.

Anouchka: Den har jag inte sett ännu. Va kul! Vad då för frågor?

Sebastian: Hur jag själv skulle reagera gentemot mina närmaste om våra liv hotades...

Jasmine: Berätta om filmen!

Sebastian: (Han berättar)

Alex: Intressant! Jag har tänkt en del på sånt där eftersom jag har småbarn.

Anouchka: Hur skulle du ha reagerat i en liknande situation, Sebastian?

Sebastian: Jag hade nog stannat och försökt skydda de mina...(berättar)

Jasmine: Jag har aldrig funderat på sånt. Vad intressant! Vad tänkte din sambo om filmen och dig?

Sebastian: Hon var skakad av filmen och de frågor den ställde, men hon verkar lita på att jag skulle agera modigt.

Alex: Jag känner inte säker på mig där...

VÅGA PRÖVA

Konversationerna ”Vid ett kaffebord” är inte ovanliga.

Hur skulle du beskriva konversationerna? Vad finns för likheter mellan dem? Vilka är skillnaderna mellan dem?

Det är två konversationer som leder åt olika håll. I den första verkar ingen av deltagarna riktigt lyssna på vad den andre har att säga. De är helt upptagna av att berätta vad de själva tycker.

Den andra konversationen går långsammare och deltagarna tycks vara intresserade av att få veta mer om det som man talar om. Man har också ett intresse för vad var och en säger.

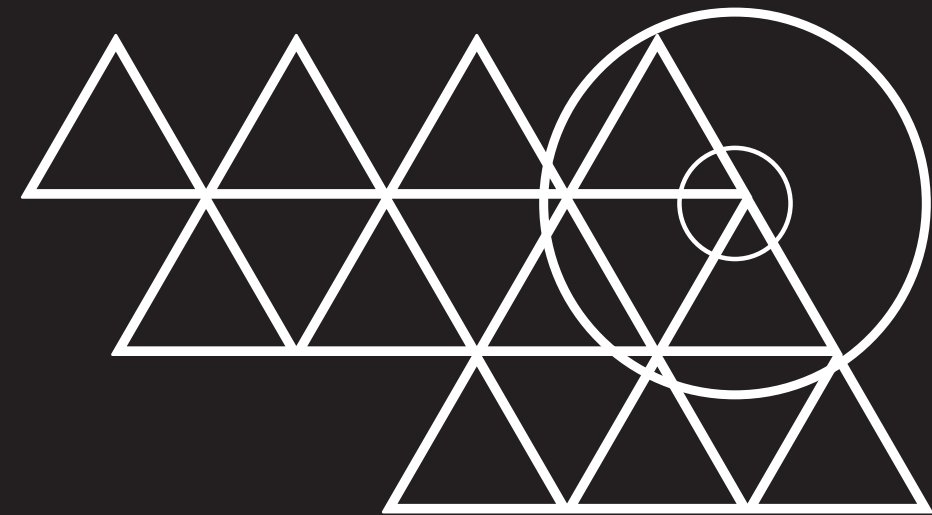
Det behöver inte betyda att den ena konversationen är sämre eller bättre än den andra. Men den andra konversationen är, skulle jag vilja påstå, mer intressant därför att deltagarna följer och visar intresse för berättelsen och vill veta mer om den. Man får veta mer och möjligheten att lära något är större i den än den första. Den första konversationen är inte så fokuserad. Till dess försvar skulle man kunna säga att man inte alltid orkar vara koncentrerad, fylld av intresse och lust att lära som i den första konversationen.

Många konversationer i vardagen skulle kunna ge oss mycket mer än de vanligtvis gör. Konversationer kan utvecklas till intressanta och lärande samtal även om de är korta. Den här boken ger ett perspektiv på lärande samtal, lite tumregler, tips och exempel som gör att man kan få vardagliga konversationer att växa till spännande samtal.

Det här är ingen lärobok. Boken bygger på mina och andras kunskaper samt erfarenheter av egna samtal, avlyssnade samtal bland vänner, på jobbet, på stan, på tåg eller buss till och från jobbet samt en del forskning. Se boken som ett perspektiv i diskussionen kring lärande och kreativa samtal.

Boken handlar enbart om samtal i vardagen - på jobbet, vid köks- eller kafébordet, vid middagsbjudningen, bland vänner. Hur man gör i professionella samtal i organisationer, ledarskap, vård, omsorg eller behandling, finns väl beskrivet i litteratur och forskning. På marknaden finns ett stort utbildnings- och kursutbud.

En förutsättning för om det ska fungera, är att man har lust och vill skapa ett lärande samtal och är beredd att anstränga sig för att komma dit.

”Tråkig är den som bara vill prata när du vill att han ska lyssna.”

Ambrose Bierce

ATT GÖRA SKILLNAD

Man skulle kunna beskriva den första konversationen ”vid kaffebordet” om filmen som ganska rörig. Det verkar som deltagarna inte har tid att lyssna på varandra. De drar snabbt slutsatser utan att riktigt ha undersökt vad den andre egentligen vill berätta. Det förefaller som att de inte är så intresserade av att få veta mer om filmen och hur Laura upplevde den. Följden blir att konversationen aldrig lyfter till ett samtal. Den tar tid, blir inte lärande och skapar kanske frustration hos deltagarna. När konversationen är slut vet vi att Laura sett en film och att alla har en massa åsikter om det.

I den andra konversationen, som verkar utveckla sig till ett samtal, verkar deltagarna både lyssna och vara intresserade av vad Sebastian berättar. De vill veta mer. Om samtalet löper vidare i den andan kan deltagarna göra en ny erfarenhet om hur Sebastian tänker kring en film kopplad till ett livstema.

Den andra konversationen skapar en liten skillnad. Sebastian berättar något som förändrar synen på honom lite grann hos de andra deltagarna. Det är inte riktigt samma Sebastian som framträder som innan samtalet.

Sebastian förändrar också sig själv litet genom att dela berättelsen med de andra och få deras återkoppling och frågor. Varje gång Sebastian svarar på en fråga måste han berätta en ny version, ge en ny vinkel eller fördjupning av sin första berättelse.

Den delade berättelsen om filmen förändras, och deltagarna kan komma att upptäcka nya saker i och perspektiv på filmen. Genom små skillnader så uppstår lärande. Mellan det som var, och det nya som växer fram. Det blir ett litet glapp eller ett tomrum som vi tvingas fylla med mening.

Varför konversationerna blev så olika kanske beror på dagsformen hos de inblandade, den aktuella situationen de befann sig i och vad som hänt innan de startade. Det vet vi inget om här.

Hur man får igång och upprätthåller samtal, som kan skapa de här skillnaderna, är vad den här boken handlar om. Vad man behöver för att göra ett bra samtal är intresse, engagemang, en dos uthållighet och några tumregler.

Här finns dock en reservation; om den andre/de andra inte vill få igång ett samtal så går det inte hur intresserad du än är och vilka tricks du än använder.

LITE REDA I BEGREPPEN

Innan jag går in på hur man kan göra, ska jag ge ett litet förtydligande av begreppen som förekommer i den här boken. Vi använder dagligen många olika ord för att beskriva vad vi gör med varandra när vi säger något till en person och denne i sin tur svarar. Bara några begrepp som används är, snacka, tjata, tugga, pladdra, tala, prata, konversera, diskutera, debattera, samtala och föra dialog.

Jag väljer i den här boken att göra skillnad mellan orden samtala/dialog och de andra orden. Begreppet dialog väljer jag att inte använda då jag anser det tillhöra en filosofisk diskussion. Ordet är också enligt min mening ofta missbrukat, till exempel att man säger i parti och minut att man ”fört en dialog” så fort man talat med någon. Det är mycket vanligt i politiska sammanhang.

Ordet samtal har som förled ”sam”, vilket jag gillar. ”Sam” finns i flera positivt värdeladdade ord t ex i sam-arbete, sam-verkan, sam-arbete, sam-förstånd, sam-spel, sam-tycke, sam-liv, sam-lag och sam-varo. ”Sam-” indikerar att det man gör, gör man tillsammans med andra.

Att samtala innebär en kommunikation mellan minst två personer där båda har ett genuint intresse av och vill lyssna på vad den andre har att berätta. Man har ett ömsesidigt intresse av att utveckla berättelsen tillsammans.

Samtalet är jämlikt och ingen av de samtalande vet vart det kommer att föra dem. Var och en får utrymme att utveckla sin berättelse.

I de andra formerna finns också ingredienser av samtal, men oftast dominerar andra kommunikationssätt. I debatt är lyssnandet inte prioriterat annat än att man genom att lyssna försöker finna svagheter i vad den andre säger. I debatt gäller det att ”vinna” över den andre. Om vi lär oss något annat än debattricks är tveksamt, enligt min uppfattning.

